

тлі пресупозиції про існування інших типових ситуацій. При цьому в прагматичному аспекті на рівні як сурядних, так і підрядних простежується та сама закономірність: синтаксичне формальне ускладнення слугує засобом досягнення мовцем певних прагматичних ефектів (акцентуації уваги, підсилення, утвердження своєї думки, зняття із себе відповідальності за констатацію чогось тощо). Фактично, у цьому разі чи не найвиразніше проступає чинність принципів спілкування,

а саме кооперації (максими повноти інформації, якості, релевантності, манери), етикетності (максими тактовності, великодушності) тощо.

Перспективою досліджень є подальше вивчення складних сполучникових речень й виявлення кола асиметричних конструкцій в українській мові, а також інтра- та екстралінгвальні фактори, що зумовлюють виникнення невідповідності синтаксичної форми своєму ядерному змісту.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ:

1. Бацевич Ф. С. Основи комунікативної лінгвістики Київ : ВЦ «Академія», 2004. 344 с.
2. Вихованець І. Р. Граматика української мови. Синтаксис. Київ : Либідь, 1993. 348 с.
3. Кульбабська О. В. Вторинна предикація у простому реченні. Чернівці : Чернів. нац. ун-т, 2011. 672 с.
4. Ломакович С. В. Займенниково-співвідносні речення в сучасній українській мові : дис. ... д-ра філол. наук : 10.02.01. Тернопіль, 1993. – 382 с.
5. Христіанінова Р. О. Складнопідрядні речення в сучасній українській літературній мові. Київ : Ін-т укр. мови; Видавничий дім Дмитра Бураго, 2012. 368 с.
6. Шитик Л. Синхронна перехідність синтаксичних одиниць в українській літературній мові. Черкаси : видавець Чабаненко Ю. А., 2014. 474 с.

УДК 82-021.321:81'4:821.161.2Дочинець

DOI <https://doi.org/10.32782/tps2663-4880/2023.28.2.4>

СВОЄРІДНІСТЬ ХУДОЖНЬОГО МОВОМИСЛЕННЯ МИРОСЛАВА ДОЧИНЦЯ

PECULIARITY OF ARTISTIC LANGUAGE THINKING OF MYROSLAV DOCHYNETS

Прокопович Л.С.,

orcid.org/0000-0002-4882-5322

кандидат філологічних наук, доцент,

доцент кафедри філологічних дисциплін та соціальних комунікацій

Мукачівського державного університету

У контексті дослідження індивідуальних стилів розглянуто своєрідність художнього мовомислення Мирослава Дочинця. Частково описано проблемно-тематичний діапазон та сюжетно-композиційний рівень окремих творів, художні особливості прози митця в сучасному літературно-критичному дискурсі. Визначено лексико-семантичні, функційно-стилістичні особливості творів як дистрибутивних параметрів мовного портрета письменника: охарактеризовано діалектну лексику, закарпатські говірки, етнографічні та фольклорні елементи. Дослідження фраземного матеріалу орієнтовано на національний мовний тип. Індивідуальну манеру яскраво демонструють афоризми, сакральна і арготична лексика, антропоніми, індивідуально-авторські словотвірні одиниці. Виразниками творчого стилю виступає і лексична синонімія, де митець для увиразнення зображуваного добирає до стилістично нейтральних загальнономовних одиниць експресивно марковані синоніми: народнорозмовні й просторічні елементи, діалектизми й фразеологічні сполуки. Мовно-естетичні риси художника визначають асоціативно-образні концепти **світ час** та лінгвокультурема вода. Аналізований образ-символ *води* постає із роману Мирослава Дочинця «Мафтей» естетично вартісним виразником авторського світовідчуття і світосприймання. Ознаками водної стихії митець вимірює не лише життя, а й внутрішній світ людини, її почуття, психічні стани, вбачаючи в них семи 'характер', 'темперамент'.

Особливості прози митця відображають лексико-семантичні поля, які представляють відкриту стилістичну зону, чутливу до змін філософських, культурних та естетичних уподобань автора. Встановлено, що найпродуктивніший розвиток лексико-семантичного поля «час» забезпечують процеси епітетизації, метафоризації та стилістичні механізми порівняння.

Лінгвальна концепція психологічного портретування спирається на традиційні мотиви осмислення людиною свого місця в навколишньому світі й свого внутрішнього я.

Здійснений аналіз допоміг глибше зрозуміти своєрідність художнього мовомислення письменника та вписаність його творчості в розвиток художнього стилю й загальної літературної мови.

Ключові слова: індивідуальний стиль, діалектна лексика, фразеологія, афоризми, арготизми, авторський словотвір, лінгвокультурема, лексико-семантичне поле.

In the context of research of individual styles peculiarity of artistic language thinking of Myroslav Dochynets has been investigated. Problem and thematic field has been partially substantiated, as well as a plot-compositional level of particular works, artistic features of the artist's prose in modern literary and critical discourse. The lexical-semantic, functional-stylistic features of the works as distributive parameters of the linguistic portrait of the writer have been determined: the dialect vocabulary, Transcarpathian idioms, ethnographic and folklore elements are characterized. The study of phraseological material is focused on the national language type. The individual manner is clearly demonstrated by aphorisms, sacred and slang vocabulary, anthroponyms, individually authored word-formation units. Lexical synonymy is also an expression of creative style, where the artist selects expressively marked synonyms for stylistically neutral common language units: vernacular and spatial elements, dialectics and phraseological compounds to express what is depicted. Linguistic-aesthetic features of the artist determine the associative-figurative concepts of world, time and linguistic and cultural water. The analyzed image-symbol of water appears from Myroslav Dochynets' novel "Maftey" as an aesthetically valuable expression of the author's attitude and world perception. Signs of the water element the artist measures not only life, but also the inner world of a person, his feelings, mental states, seeing in them seven 'character', 'temperament'. The features of the artist's prose reflect the lexical-semantic fields, which represent an open stylistic zone sensitive to changes in the author's philosophical, cultural, and aesthetic preferences. It has been determined that the most productive development of the lexico-semantic field «time» is provided by the processes of epithetization, metaphorization and stylistic mechanisms of comparison. The lingual concept of psychological portraiture is based on traditional motives of a person's comprehension of his place in the surrounding world and his inner self. The performed analysis helped to better understand the originality of the writer's artistic language thinking and the inclusion of his creativity in the development of the artistic style and the general literary language.

Key words: individual style, dialect vocabulary, phraseology, aphorisms, word-formation of the author, linguistic cultural notion, lexico-semantic field.

Постановка проблеми. Дослідження авторського стилю посідає чільне місце в сучасному мовознавстві. Індивідуальність письменника, його світовідчуття стають домінантними в сучасних наукових дослідженнях. В енциклопедії «Українська мова» поняття авторського стилю трактується «як сукупність мовно-виражальних засобів, що виконують естетичну функцію і вирізняють мову окремого письменника з-поміж інших» [25, с. 653].

Закарпатський письменник Мирослав Дочинець – один із найяскравіших представників української літератури початку ХХІ століття. Автор більше 100 романів та оповідань. Лауреат Національної премії України імені Тараса Шевченка (2014 р., романи «Криничар. Діяння багатого мужа Мукачівської домінії» і «Горянин. Води господніх русел»). Лауреат Міжнародної літературної премії «Карпатська корона» (2004). Лауреат премії «Українська книжка року» в номінації «За видатні досягнення в області художньої літератури» (2016 р., «Синій зошит. Аркуші днів світящих») та Лауреат премії імені Олександра Духновича (2016 р., роман «Мафтей»).

Ці факти змушують задуматися над специфікою текстів та мовними засобами, що впливають на свідомість читача, роблять тексти не тільки змістовними, а ще й яскравими, зрозумілими та близькими читачеві. Про свою письменницьку роботу Мирослав Дочинець каже, що це дуже особистісний та інтимний процес: «Треба народитися на Закарпатті, щоб відчути пахощі, аромат

нашої мови. Те, що закладене за словами» [7]. Що більший і талановитіший автор художнього твору, то більш своєрідних ознак несе в собі його індивідуальний стиль. Адже кожна мовна особистість унікальна, має власний когнітивний простір, власні знання резервів та можливостей мови.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. У сучасному літературно-критичному дискурсі прозові твори Мирослава Дочинця досліджували В. Базилевський, Т. Вергелес, О. Гаврош, Є. Сверстюк, Л. Скорини, М. Слабошпицький, П. Сорока. Науковці у своїх студіях простежили витоки його творчості, подали загальну характеристику художнього світу митця. Розвідки М. Васьківа, Л. Горболіс, О. Капленко, О. Талько спрямовані на проблемно-тематичний діапазон та сюжетно-композиційний рівень окремих творів, образну систему та художні особливості прози митця. М. Слабошпицький вважає прозу Мирослава Дочинця «окремим материком нашої літератури», адже вона не має аналогів у сучасному літературному процесі. Критик наголошує, що романи «Криничар. Діяріюш найбагатшого чоловіка Мукачівської домінії» та «Горянин. Води господніх русел – «принципово новаторські у плані новаторських ідей» та демонструють чітко сформований ідіостиль», основною ознакою якого є переведення оповіді в узагальнений план всієї оповіді чи притчі» [19, с. 13].

Літературознавець М. Васьків зауважує, що особливістю творчості Мирослава Дочинця є «відверте повчання», яке [...] є специфікою

ідіостилю письменника «головними героями творів якого є люди мудрі, досвідчені, з насиченою біографією» [2, с. 25–29].

Високо оцінює творчість Мирослава Дочинця М. Сорока: «Мирослав Дочинець сягнув свого зросту і сили, чи інакше кажучи викристалізував художній стиль до вищого ступеня досконалості і ось уже який рік підкорює вершину за вершиною» [21, с. 18]. Дослідник наголошує, що в останньому романі М. Дочинця «Мафтей. Книга написана сухим пером» відчувається «усе та ж енергія і напруга мислі, все той же блискучий і витриманий до кінця стиль...» [22].

Даючи високу оцінку творчості письменника Мирослава Дочинця, сучасні мовознавці акцентують увагу не лише на глибинній народній основі його творів, але й на засобах вияву цієї народності. Це зокрема доводять мовознавчі студії А. Вегеш, О. Микитюк, М. Яцьків, Р. Тербуса.

Виділення не вирішених раніше частин загальної проблеми. То в чому магія слова письменника? Чому ми хочемо читати і перечитувати його твори. Творчість Мирослава Дочинця – це передусім значний внесок у розвиток ліро-психологічної та соціально-психологічної прози. У творах письменника при змалюванні повсякденного життя простих людей акцентовано увагу на духовному світі персонажів, їх моральному обличчі, на морально-етичних проблемах людського буття. Разом з тим дослідники відзначають інтелектуальність його творів та підкреслюють специфічну «лексикографію письма», своєрідну стихію мови, що є головним героєм творів митця. Індивідуальна своєрідність творчості знаходить своє мовне вираження в системі використаних мовних категорій, які становлять у своєму зв'язку одне ціле зі змістом і є носіями національної своєрідності.

Мета дослідження та формулювання завдань – охарактеризувати своєрідність художнього мовомислення, визначити лексико-семантичні, функційно – стилістичні особливості творів як дистрибутивних параметрів мовного портрета письменника, описати мовно-естетичні явища, як знаків етнокультури та з'ясувати внесок митця в розвиток художнього стилю й літературної мови.

Виклад основного матеріалу дослідження. Художні тексти Мирослава Дочинця – це вияв певного часово-просторового зрізу мови, що вирізняють його творчість на загальному тлі національної мови. Його індивідуальний стиль сповнений характерними явищами різних мовних рівнів: *діалектна лексика; загальномовна фразе-*

ологія та авторські фразеологізми, афористичні вислови; арготична лексика; авторський словотвір, самобутній синтаксис.

Діалектна лексика є не просто увиразнювальним елементом стилю письменника, а й вагомим засобом відображення матеріальної і духовної культури. Мирослав Дочинець майстерно вводить елементи закарпатської говірки у канву своїх творів. Відтак, наприклад, на означення хліба чи його заміниці М. Дочинець у творі «Горянин» використовує такі лексеми: *богач, локша, попелюх, оципок, налисник, гречаник* (пекли з гречаної муки). Порівняймо святочні назви хліба: *Великодня паска, Різдяний корачун, юрівник, коврій*, – зауважує О. Микитюк [6]. На переливах семантики використовує автор таке діалектне слово як *чічка* – *квітка*, влітаючи в канву художнього тексту порівняння дівчат Русі Підкарпатської з «цвітом рожевим»: *«Цвіт рожевий ... Мочений дощами й росами, палений сонцем, закурений ватрами, парений окропом, прибитий злиднями і топтаний безправ'ям. І все ж нетлінно-свіжий, красовитий і принадливий. Живий цвіт Русі Підкарпатської – діви. Як ті квітки – богородичині рукавички, яскраві й прості, тендітні й скорботні, що прикрасять глухий закуток саду, з-будь якої шкалубини проб'ються, самосівом по снігу зійдуть ... Чічки Русинії»* [13, с. 1 65].

Письменник досконало знає звичаї та обряди закарпатців, майстерно вводить етнографічні та фольклорні елементи у канву роману «Вічник»: *Втворюю скрипучі двері пам'яті в оту синю зиму. Нас, дітей, повна хижка. Живемо собі, як воробки у стрісі, де що знайшли, клюнули, де притулилися – заснули. Сокотила нас «дика баба». Ревеш з голоду - «дика баба забере». Спатине хочеш – теж бабою пужали. А на бабин вечір перед Різдом бабі лишали варішку страви на столі. Так хотілося її доїсти, але зась – баба розсердиться! Дика баба гнала за тобою, коли, встромивши босі ноженята вяворовікорчулілетів на заледенілу річку. А там ковані дуги нарізають лед, мороз обпікає литки, ззаду свище й фурчить снігова повітруля. Душа, як потя, що вихопилося з кліті, ледве встигає за тобою.*

А ввечері шморгаєш і чихаєш – то «бабачихавка» теребить віником у носі. І мати запарює тобі китиці примороженої калинки. А під сволоком кліпає лампа, дівки і жони обсіли лавиці, прядуть. У прядиво влітається нитка співанки:

Була любов, була
Межи ними двома;
Розмела, рознесла
Каламутна вода.

Бодай тота вода
 Каменьом заросла,
 Що вна нашу любов
 Розмела, рознесла.
 Любосте, любосте,
 Гірша-сь від полести,
 Болість перебуду,
 Любов не забуду.
 Болість перебуду
 В постелі лежачи,
 Любов не забуду,
 По світу ходячи

Не можна не погодитись з твердженням О. Микитюк, що «діалектна лексика є не просто увиразнювальним елементом стилю письменника, а й вагомим засобом відображення матеріальної і духовної культури. Водночас діалектизми істотно впливають на розвиток літературної мови, залишаючись і сьогодні потужним джерелом збагачення її лексичної системи. Для аналізу діалектних особливостей взято «Вічник», «Горянин» та «Криничар» [6, с. 85] – твори, що стали знаковими для сьогодення й вирізняються неймовірно живою, насиченою мовою, яку письменник порівнює з «осіннім виноградним гроном», що «синяво виблискує на сонці», бо «у тексті має бути зернистість слова, просвітленість, духмяність, все це має бути сонячним, покритим вранішньою росою», – зауважує І. Фаріон [1, с. 44].

Важливою специфічною рисою мовостиліу Мирослава Дочинця є використання загальномовної фразеології, як особливого ментально-культурного феномену. Форма фразеологізмів зумовлена експресивно-характеристичною формою закарпатських говірок. Ці усталені одинці часто витворюють особливу емоційну тональність твору. Глибокий, тонкий і складний психологізм у зображенні людей і внутрішніх конфліктів зумовили вибір таких фразеологізмів, котрі увиразнюють напруженість ситуації, служать засобом підсилення її психологічного малюнка. Когнітивно-семантичний простір лексеми *душа* фіксуємо у фразеологічному контексті: **Не каламутуть собі душу** (С-294 скаламутити (всю) душу. Надзвичайно сильно, глибоко схвилювати когось, внести неспокій [ФСУМ]. Трансформацію фразеологізму Д-560 *душа в п'яти втекла* [ФСУМ] спостерігаємо на прикладі: **Цимер не страх як противися, каже в бідолахи вже й так душа на плечі** [12 с. 132].

Майстерно змальовує автор зовнішній вигляд героїні: **станом, як арфа** – витончена струнка особа. Власне авторський фразеологізм М. Дочинець влучно використав для характери-

стики героїні роману «Вічник» (арфа – один із найстародавніших музичних інструментів людства із вертикально натягнутими струнами на дерев'яній рамі трикутної форми). Наприклад: *«Жінка з іскристим оксамитом в очах, лискучим волоссям і розкішним, як арфа, станом* [12].

Особливість таланту автора в тому, що він уміє в океані рідної мови знайти таке слово, яке несе в собі код української нації, зокрема характерні риси закарпатців.

Прикметною рисою мовостиліу Мирослава Дочинця є функційне навантаження власних назв у романах, онімів – антропонімів, топонімів, зоонімів тощо [3; 22]. Для створення певного тла, з метою впливу на читача автор підбирає імена персонажам, які допомагають краще втілити ідейний задум, чітко визначити місце розташування та час перебігу подій, рід занять героїв та спосіб їхнього життя. Влучні, точні власні назви Криничар і Вічник з одноіменних творів «Криничар» та «Вічник» ніби підказані самим змістом творів. «...всі вони виконують символічну функцію, несуть характеристичний заряд, тобто промовляють. Автор називає своїх героїв (а значить і романи), метафорично – Вічником, Криничарем, ...здебільшого ігноруючи традиційне наймення, яке людина отримує при народженні. Цей художній прийом вияскравлює надусобистісний характер виголошуваних істин» – зазначає А. Вегеш [3].

Як приклад яскравої індивідуально-мовної манери можна назвати афористичність висловів митця. Сентенції Мирослава Дочинця – це ключ для глибшого пізнання світу, в якому він живе і творить. Лаконічні спостереження автора охоплюють багато тем, морально-етичних проблем.

Особливе емоційне напруження викликають сентенції, пов'язані з образом жінки, яка уособлює красу, найвищі моральні цінності: доброту, любов, милосердя, турботливість тощо. *Легко купити жінку, малу й велику. Вони очима притягують нас. А прив'язують волоссям. Не один заплутався в нім, як муха в тенетнику. Ой, не один. Тому косам жіноцтво годить більше, ніж лицю ...; Воістину лише жінка владна проявити нашу вкрадливу сутність. І коли мене питають, що вартий той чи інший чоловік, я з підсміхом кажу: придивися, яка жона за ним стоїть...; Дві найбільші тайни супроводять чоловіка. Се дорога до Бога і до жінки... Цілком погоджуємося з думкою С. Єрмоленко, що авторські «характеристики, оформлені в образний вислів, часом переконують більше, ніж вибудовані за законами логіки, аргументовані докази» [4, с. 159].*

Митець постійно прагне до самовдосконалення, причому завжди рівняється на найвищі зразки літератури. Про високі критерії своєї творчості письменник розмірковує в одній із останніх своїх книжок «Збирання попелинок. Жити. Читати. Писати»: *На зустрічі в бібліотеці підвелася літня читачка: – «Ваші книгиСтільки перепустити через себе всього, скільки пережити і збагнути разом із героями... Цікаво, що після цього залишається в душі?» –Мабуть те, що і в руслі ріки після повені – каміння, намул і золотий пісок...*

Відзначаємо таку характерну рису творчої манери Мирослава Дочинця як використання сакральної лексики. В процес дослідження проблем сакрального у художньому дискурсі на прикладі роману «Мафтей» було виявлено біблійні антропоніми (Бог, Ісус Христос, Господь, Син Божий), ойконіми (Єрусалим) лексеми на позначення атрибутів церкви (хрест), слова – назви обрядів (проща), трансформовані фразеологічні конструкції з компонентом *Бог*, біблійні сюжети [10, с. 49].

Використання автором значної кількості арготичної лексики є одним із релевантних мовних засобів у романі «Лис». Дослідження арготичної лексики доводить, що письменник використовує не лише негативні знижені лексичні номінації на зразок *мусора, слідак, кент, шушваль, чуйка*, а й одніці лексико-фразеологічного та синтаксичного рівнів мови: *здобувати авторитет, вести базар, платити по рахунках*. Дослідження арготичної лексики в романі «Лис» доводить, жаргонна лексика – це своєрідна картина світу, своєрідний згусток соціокультурного клімату епохи. А отже, особистісне сприйняття дійсності художником слова невіддільне від його мовотворчості [25].

Одна з найприкметніших рис творчості художника слова – її синонімічне багатство. Мирослав Дочинець не задовольняється лише об'єктивно-номінативною функцією слова, він намагається поєднати її з функцією суб'єктивно-оцінною. Зокрема простежується використання слів-синонімів з емоційно-оцінним значенням, розмовно-народних та просторічних. Наприклад, несміливу, повільну розмову автор виражає конструкціями: *здобутися на слово, задумливо ронити, знічено мовити: Нарешті, на звороті в Кедерешів здобувся на слово; «Лампа не горить, а млин крутиться», – задумливо ронила мати; Доромбаня знічено мовила* [14, с. 118].

Характерною особливістю мовотворчості Мирослава Дочинця є тропи. Досліджуючи індивідуально-авторське бачення предмета, світу,

образу і смислу в художньому дискурсі письменника виокремлюємо корпус індивідуально-авторських та загальнономовних метафоричних конструкцій. Аналізуючи метафору як засіб художнього увиразнення в романі Мирослава Дочинця «Вічник» Р. Теребус зауважує, що метафора передає психологічне та емоційне напруження, характеризує душевний стан головного героя, визначає міру терпіння, його почуття і переживання, що вирують в душі. В якийсь момент через голод і зневіру бранець лісу втрачає сенс життя: *Яксь холодна і глуха порожнява поступово виповнювала мене, витісняючи останки теплоти серця. Кудись запропала моя привітна вдача, вивітрився мій піднесений дух. А з сим прийшла якась твердість і сухість у тілі, нехить зайвого руху, якась аж болюча втома [...] Живлюща енергія покинула мої моці [...]. Лежачи на камінні, сам ставав непорушним каменем. Обдутий вітром, сам ставав воздухом* [24, с. 21].

Активне словотворення – виразна ознака художнього дискурсу письменника, яка синтезує формально-словотвірний і семантичний його рівні. Майстерно вигранюючи українське Слово, автор віднаходить і розкриває приховані в його семантичних надрах нові глибинні смисли, употужнює традицію мовно-естетичного відтворення світу. Спостережено в романі «Мафтей» досить значний за обсягом корпус прикметникових (*тихомирний гук, святобливі ночі*), дієслівних (*окнижив, плуганилися*) та прислівникових (*власновіч, заплоту, уперехрест*) авторських лексичних новотворів. Іменникові оказіоналізми на зразок *новоцвіття, світовидження, тиховоддя, безклопіння, безвіддя, безхліб'я, легінство, ціннота, родиво, затривоження, розлюднення, предківщина* по-своєму і різноаспектно відбивають сутність художньої мови митця.

Загальновідомо, що у кожному конкретному художньому тексті чи в совокупності текстів, які становлять функціональний різновид літературної мови, виявляється спільна ознака – естетизація слова, одним із інструментів пізнання якої є методи лексико-семантичного, поняттєво-семантичного поля, метод наскрізних (ключових) слів [5, с. 49].

Яскравою рисою мовосвіту Мирослава Дочинця є увага до лексико-семантичних полів. Власну мікропарадигму має лексема *очі* як фрагмент мовного портрета людини в романі Мирослава Дочинця «Мафтей». Зауважимо, соматична номінація *очі* – це самодостатній об'єкт і суб'єкт художнього дискурсу: *Спочивав очима на квітах; Я прощався з птахом очима; Хлопець*

вступився в небо широко відкритими очима, в яких не було ні подиву, ні страху, ні осмислення. Лише відбиті хмарини, що байдуже кудись пливли; А в очах мерехтіло імлисте мерехтливо; В її імлистих очах перебігали і плутались сіряві тіні [11].

Особливу лінгвостетичну вартість в художньому дискурсі письменника має лінгвокультура *вода*. Ознаками водної стихії митець вимірює не лише життя, а й внутрішній світ людини, її почуття, психічні стани, вбачаючи в них семи 'характер', 'темперамент': «*Всяка вода у всякий час має свою натуру, – пояснював він* [батько Мафтея]. *Може гору пробити, а гнилий пеня обходити роками. Може забрати ціле поле, а камінь буде облизувати віками, доки не згладить на крупин. Вода – як та жона, що волосом шие, а дріт пряде* [8, 109].

Аналізований образ-символ *води* постає із роману Мирослава Дочинця «Мафтей» естетично вартісним виразником авторського світовідчуття і світосприймання.

Мовностилістичну систему художнього мислення Мирослава Дочинця ілюструють лексико-семантичні поля, пов'язані з часом і простором. Звертаємо увагу на інноваційні мовні формули для вербалізації суб'єктивного особистого сприйняття *часу* – ознак настання тієї чи іншої пори року, частини доби тощо: *Літо пахло прибережною ряскою і мореним дубом. Осінь того року вдалася гнитувати і вовка, під ногами цямкало. Зима висушила мокву, смачно ссала дим із люльок коменів* [9].

Усім відомо, що Мирослав Дочинець є майстром словоописання мальовничих краєвидів Закарпаття, де він народився і живе. Особливо йому вдається словесний образ міста Мукачева. Відзначимо оригінальне представлення *міста* через звуковий образ. Пор: *Либонь, я знав усіх когутів мукачівських околиць. Першими вони будилися на Липовій вулиці, за ними хрипло взивали кокоші Кривої, відтак переметом стелилося кукурікання Луговою, Яблучною, Тютюною, Голотовом і Фюзешом. І лише пак долинали*

сигте піяння з Млинної. Посліднім чинно тяглися порідні каплуни з маєтного кутка Турул. Особливо важлива стилістична тональність опису вулиць, у яких ознаки осмислюються через знакові для українців зорові і звукові реалії. На кожній вулиці – своєрідне кукурікання. Автор демонструє вміння вловлювати і вияскравлювати образні обертони там, де пересічне вухо їх не чує. Саме такими є метафори, зумовлені слуховими враженнями: *хрипло взивали кокоші, стелилося кукурікання, долинали сигте піяння* [15].

Варте уваги дослідження концепту *світ* як особливого лігвостилістичного та культурно-ментального феномену художнього дискурсу митця на основі романів «Криничар», «Лис», «Мафтей». Метафорична модель *дорога – світ* послідовно поглиблюється й деталізується в асоціативно-образному ряді *дорога – світ – Бог – людина*: *А дорога стала його сутністю. Водячи світом – вертала до порога; Ведучи до Бога – підводила ближче до людей; Зводячи людьми – наближала ближче до самого себе...* [18]. Кінцевим пунктом цього розгортання є показ екзистенційного стану людини.

Висновки. Отже, індивідуальна своєрідність творчості Мирослава Дочинця знаходить своє вираження в системі мовних засобів, пов'язана зі світоглядом та естетикою митця. Здійснений аналіз допоміг глибше зрозуміти своєрідність художнього мовомислення письменника та вписаність його творчості в розвиток художнього стилю й загальної літературної мови.

Сьогодні Мирослава Дочинця можна зустріти на вулицях рідного міста Мукачева, біля видавництва «Карпатська вежа», яке заснував 1998 року і як головний редактор і директор підготував і видав більше 100 творів, та на своєму об'єкті, де доглядає сад, виноградник і пише нові твори. Про себе додає, що вирощує фруктовий сад, будував два будинки: один для сім'ї, другий – для творчості, «щоби час від часу усамітнюватися, писати там і бути ближче до природи».

Отже, творчість письменника триває, триває і різноаспектний аналіз його художніх творів.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ:

1. Авторський проект Ірини Фаріон «Від книги до мети» (II випуск). Львів: ФОП Шептицький С. В. 2013. 44 с.
2. Васьків М. Наративні особливості «Криничара» М. Дочинця: повчання через розповідь. *Науковий вісник Ужгородського університету. Серія «Філологія. Соціальні комунікації»*. 2013. Вип 1. С. 25–29.
3. Вегеш А. Промовистість назв романів М. Дочинця. URL: http://www.visnyk_filolog.uzhnu.edu.
4. Ермоленко С. Я. Мовно-естетичні знаки української культури. *Інститут української мови НАН України*. 2009. 350 с.
5. Мех Наталія. Лінгвокультура *логос* у поетичному світі Ліни Костенко. *Культура слова. Випуск 73*. Київ: Видавничий дім Дмитра Бураго. 2010. С. 49.

6. Микитюк О. Діалектизми як засіб увиразнення текстів Мирослава Дочинця. *Лінгвостилістичні студії*. Луцьк: Східноєвропейський університет імені Лесі Українки. 2015. №2. С. 85–91.
7. Мирослав Дочинець – прозаїк, філософ, публіцист URL: [http://miroslav-dochinets.com/?tmpl= unsupported](http://miroslav-dochinets.com/?tmpl=unsupported)
8. Прокопович Л.С. Вербалізація лігнвокультуреми вода в романі Мирослава Дочинця «Мафтей». *Науковий електронний журнал «Текст, контекст, інтертекст»* URL: http://text-intertext.in.ua/pdf/n022017/prokorovuch_lidia_02_2017.pdf
9. Прокопович Л. С. Вербалізація концепту час у романі Мирослава Дочинця «Мафтей». *Науковий вісник ДДПУ імені Івана Франка. Серія «Філологічні науки». Мовознавство*. Том 2. № 8. 2017. С. 66–69.
10. Прокопович Л. С. Тенденції та специфіка вияву змін сакральних лексем у романі Мирослава Дочинця «Мафтей». *Збірник наукових праць. Науковий вісник Ужгородського університету. Серія: Філологія*. Вип. 1(39) 2018. С. 48–53.
11. Прокопович Л. С. Лексико-семантичне мікрополе "очі" як фрагмент мовного портрета людини в романі Мирослава Дочинця "Мафтей". *Наукові записки Вінницького державного педагогічного університету імені Михайла Коцюбинського. Серія "Філологія (мовознавство)" : збірник наукових праць*. Вінниця. 2018. Випуск 27. С. 35–44.
12. Прокопович Л. С. Семантико-стилістичні функції фразем у романі Мирослава Дочинця «Мафтей». *Вісник Черкаського університету. Серія «Філологічні науки»*. №2. 2018. С. 65–73.
13. Прокопович Л.С. Лексико-семантичні особливості закарпатських говірок у романі Мирослава Дочинця «Мафтей». *Вісник Запорізького національного університету «Філологічні науки»*. №2. 2018. С. 76–82.
14. Прокопович Л. С. Семантико-стилістичні функції лексичної синонімії у романі Мирослава Дочинця «Мафтей». *Науковий вісник Дрогобицького державного педагогічного університету імені Івана Франка. Серія «Філологічні науки»(мовознавство)*. 2018. №10. С. 117–121.
15. Прокопович Л.С. Лексико-семантичне мікрополе соціальний простір у романі Мирослава Дочинця «Мафтей». *XVI Міжнародна науково-практична інтернет-конференція «Проблеми и перспективы развития современной науки в странах Европы и Азии»*. 31 травня 2019 року. Переяслав-Хмельницький. Збірник наукових робіт. С. 177–179 (15).
16. Прокопович Л. С. Індивідуально-авторські словотвірні одиниці у романі Мирослава Дочинця «Мафтей». *Вісник Маріупольського державного університету. Серія: Філологія*, 2019. Вип. 20. С. 263–271.
17. Прокопович Л. С. Діалектна лексика в романі Мирослава Дочинця «Мафтей». *Наукові записки Вінницького державного педагогічного університету імені Михайла Коцюбинського. Серія «Філологія (мовознавство)»: збірник наукових праць*. Вінниця, 2019. Випуск 29. С. 112–121.
18. Прокопович Л. С. Змістовий та функціонально-стилістичний потенціал лексико-семантичного поля людина в романі Мирослава Дочинця «Лис». *Теоретичні й прикладні проблеми сучасної філології : збірник наукових праць*. Слов'янськ, 2020. Випуск 10. Ч.І. С. 168–178.
19. Прокопович, Лідія. Особливості функціонування арготичної лексики в романі Мирослава Дочинця «Лис». *Лінгвостилістичні студії*. Вип. 11. 2019, с. 136–44.
20. Слабошпицький М. Це вже окремих материк: проза М. Дочинця *Слово Просвіти*. 2013. 7 лютого. С. 13.
21. Сорока П. «Горянин»: руслами господніх вод. *Українська літературна газета*. 2013. 2 грудня. С. 18.
22. Сорока П. Книга принесена янголом. URL: <http://miroslav-dochinets.com/рецензії/120-книга,-принесена-янголом.html>].
23. Теревус Р. М. Функційне навантаження власних назв у романах Мирослава Дочинця «Криничар» та «Вічник». *Науковий вісник ДДПУ імені Івана Франка. Серія «Філологічні науки». Мовознавство*. Том 2. № 8. 2017. С. 110–113.
24. Теревус Р. М. Метафора як засіб художнього увиразнення в романі Мирослава Дочинця «Вічник». *Науковий вісник Міжнародного гуманітарного університету. Сер.: Філологія*. 2018. № 35. Том 1. С. 50–53.
25. Українська мова: Енциклопедія / НАН України, Інститут мовознавства ім. О. О. Потебні, Інститут української мови; редкол.: В. М. Русанівський (співголова), О. О. Тараненко (співголова), М. П. Зяблюк та ін. 2-ге вид., випр. і доп. – К.: Вид-во «Укр. енцикл.» ім. М. П. Бажана, 2004. – 824 с.: іл.– ISBN 966-7492-19-2.